

Huset i Hersegade

I Roskildes centrum, nærmere betegnet Hersegade, hvor gaden danner et knæ ligger gadens kønneste og mest ejendommelige bygning Hersegade 9 - I dag ejet af Roskilde Borger-Haandværker- og Industriforening.

Med udgangspunkt i bygningen og grundens særprægede historie, lad os da bevæge os tilbage i Roskildes fortid, hvor byen i begyndelsen af 18 hundredtallet var lille og ubetydelig, domineret af Roskilde Domkirke, som kongernes gravkirke.

Jernbanen, som blev åbnet til Roskilde i 1847, var det nye og revolutionerende transportmiddel, der gav byen og handelen en rivende udvikling, godt nok var byen kun på nogle få tusinde indbyggere, men den store indflydelse og dominans havde købmændene, hvor den absolut førende var købmand Anders Borch, hvis købmandsgård lå i Algade, overfor nuværende Hotel Prindsen, Blandt købmand Borch mange ejendomme i byen, ejede købmanden også et større jordtilliggende som strakte sig til Hersegade, hvor der til købmandsgården var en tilhørende trælast- og tømmerplads, - her vil det måske være på sin plads med en lille tidstypisk beretning og episode omkring købmand Borch og købmandsgården givet af hans havegartner Jens Petersen:

”En Dag var Frederik den 7. (1848-1863) kommen kørende gennem Roskilde paa Vejen til Jægerspris. Han sad alene med Grevinde Danner paa sin lette Vogn med to Morenkopper for (blåskimlet hest med sort hoved ff.) og røg paa sin Merskumspibe. Paa Hovedgaden ud for Hotel »Prinsen« standsede de for at indtage en Forfriskning, og for at Hestene kunde faa lidt Brød. Værten, Kaptajn Svejstrup, vilde ikke selv ud og gøre Opvarthing for Grevinden, han nøjedes med at sende en Opvarter. Derover blev Frederik den 7. vred, og næste Gang han kom til Roskilde - for at være med til at søge efter Christian den 1. Begravelse i Domkirken - tog han ind hos Borch, hvis anselige Købmandsgaard laa lige over for Hotel »Prinsen". Fru Borch var jo i den 7. Himmel, alle Bønderne blev jaget ned i det til Købmand Borchs store Forretning hørende Sukkerhus, (Nuværende Roskilde Museum i Olgade ff.). Kongen beboede hele Salsetagen. Og efter Besøget blev Borch udnævnt til Agent, og Fruen fik et kostbart Armbaand af Kongen.”

Hersegade var en gennemfartsvej med livlig trafik, men uden megen bebyggelse. Imidlertid ønskede købmand Borch at skille sig af med nogle af sine mange aktiviteter og nedlagde derfor også trælast – og tømmerpladsen i Hersegade, og benyttede således grunden til opførelse af en aftægtsbolig for sig selv, men kom vist aldrig selv til at bo der. Arkitekt var den navnkundige professor Jacob Kornerup, en slægtning til købmand Anders Borch, Opførelsen af Hersegade 9 påbegyndtes i 1860, hvor købmand Anders Borch satte sit minde på bygningen gennem sine initialer: A-B, som ses på gavlfacaden.

Den første beboer var distriktslæge Ryge, fra 1867 blev ejendommen embedsbolig for andenpræsten ved Roskilde Domkirke, det gik således til: Da Kong Christian den 8. (1839-1848) engang på et besøg i Roskilde så Domprovstegården og samtidig hørte at der ikke fandtes nogen

embedsbolig til andenpræsten skænkede eller tilvejebragte han en sum penge, som skulle danne grundfond til køb af præstegård til denne.

I næsten hundrede år fungerede Hersegade 9 som embedsbolig for andenpræsten ved Roskilde Domkirke. I 1956 ønskede Roskilde Domsogns menighedsråd imidlertid at afhænde ejendommen, som købtes af Roskilde Håndværkerforening for 120.000 kr.

Da håndværkerforeningen overtog ejendommen skete der store ændringer såvel i huset, som den store gamle præstegårdshave. I stuen indrettedes mødelokaler, på første sal klubværelser til udlejning, en restaurant blev tilknyttet huset som forpagtning, og i 1964 blev en stor sal bygget ud i haven som plads til foreningens forskellige aktiviteter.

I 1992 fusioneres Roskilde Borger- Haandværker - og Industriforening og Roskilde Haandværkerforening, og igen skete der ændringer, idet førstesalen, som hidtil havde været værelser til udlejning blev indrettet til lokaler for foreningens medlemmer, med forskellige aktiviteter såsom billard, kortspil m. v.

Og således er ringen sluttet for en af Roskildes mest markante og særprægede bygninger her i 150 året for dens opførelse, hvor oprindelsen var en storkøbmands residens, gennem næsten hundrede år som præstegård og nu et værdigt hus for restaurant ”Håndværkeren” og Roskilde Borger- Haandværker- og Industriforening.

Februar 2015 Fritz Holme